

ANY II.

Barcelona 11 de Setembre de 1892.

NÚM. 37.

DEL CENTENARI

III

Si en lo precedent article censuravam, ab sobradíssima rahó, lo modo y forma ab que, en general, se intenta celebrar lo Centenari del Descubriment de l' Amèrica, es just també aplaudir lo acort de la Junta de Barcelona, de promoure una gran festa á Montserrat. Se ha dit y tornat á dir, y no hi ha catalá que axis no ho pense, que Montserrat es la Casa payral de Catalunya. Donchs, axis com en la casa payral se reunexen las parentelas en días de tristor com en las jornadas venturoses de la vida de familia, just es que á Montserrat hi vage la patria catalana á celebrarhi las suas grans y memorables diadas.

Y es menester que's desenganyen los que, per haver perdut la fé, volen divorciarho tot de la Religió y secularisar fins las alegrías populares, desterrant de las festas públicas l' element religiós; may lograrán entussiasmar al poble ab exa especie de apoteosis humanas, en las que sols se fan vanas ostentacions de sentiments, las mes de las vegadas fingits. Cabalment, en esta materia de Centenaris la

impietat ha volgut jugarhi de manera, que se han aprofitat las commemoracions de personatges famosos ó de célebres gestas, per fer propaganda anticatólica, arrivant lo cinisme radical fins al punt de volerse fer seus y celebrar com á precursors de la revolució moderna á personatges eminentment catòlichs. Ara mateix ab Colom s'ha vist açó palpable. Las associacions catòlicas de Roma volgueren fer una demostració coronant lo bust de Colom que hi ha en lo passeig del Pincio; los radicals impiden tumultuarialment la manifestació que ells haurian volgut monopolisar, per reduhir al immortal genovés á la bassa categoria d' home célebre y de navegant afortunat, quan es mes que tot açó, quan es un dels hòmens mes benemèrits del Catolicisme.

Perçó ha dit el Papa en sa enciclica: *Columbus noster est*: Colom es ans que tot una gloria catòlica, y 'ls catòlichs no hem de deixarnosla pendre pe 'ls nostres adversaris, y nosaltres som los qui en primer terme venim obligats á honrar degudament sa eterna memòria.

¿Y abont millor que á Montserrat podém anar los catòlichs catalans á rendir gràcies al Altíssim per lo Descubriment de l' Amèrica, y

á honrar lo nom ilustre del intrépit navegant que realisá tan alta empresa?

Motius especials tenim per ferho, á mes del general que hem indicat al principi de aquest article. En efecte: si be que no consta en la historia del nostre gran Santuari que Colom pujás á visitar la Moreneta catalana, es mes que provable que, havent sigut Barcelona lo punt elegit, per presentar als Reys Católichs los testimonis del Descubriment y rendir á sos peus las primicias de la maravellosa conquesta, es mes que provable, repetím, que l' agrahit descubridor pujás al Santuari de María Santíssima de Montserrat á tributar l' homenatje de son amor y de sa gratitud á la excelsa Senyora, que havia sigut la seva guiadòra Estela en tan arriscada navegació.

Colom era devotíssim de María Santíssima, y en la seva història se narran varis fets que provan la predilecció ab que la Verge mirava al mariner que ab tan ardor desitjava dilatar los confins del Règne de Jesucrist. Värias vegadas, corrent en alta mar bravas tormentas, los tripulants de la nau de Colom feren prometensas á María y tragueren per sort lo qui d' ells en nom de tots hauría de cumplirlas; y sempre la sort designá al que fou merescudament nomenat l' *Almirall del gran Oceáu*, que, acabadas las suas navegacions, lo primer que feya era anar á postrarse als peus del altar de María Santíssima en cumpliment del vot y en satisfacció del entranyable amor que sentia per la Reyna dels àngels.

Mentre durá la navegació á l' anada y retorn de l' Amèrica, fes bon temps, fes borrasca, Colom en mitj de sos mariners, sobre la cuberta de la nau *Santa Maria*, al enviarlos el Sol lo darrer raig ponentí, com un missatge de aquellas terras occidentals que tan afanyosament cercavan, entonava ab veu robusta per la fé y commoguda per l' amor la *Salve*, aquest perennal càntich d' amor y de confiança en María, que las generacions se trameten l' una á l' altra, com l' echo de las esperances de la humanitat redimida.

Oh! que be hi vindrá una gran *Salve* mont-

serratina en memoria de las *Salves* cantadas per Cristófol Colom y sos mariners en las soletats del Atlàntich!

Montserrat! aquí la devoció á María Santíssima pren una forma tota especial y extraordinaria. Aquí se sent, y particularment lo bon català, com l' escalforeta de la falda de la Mare, y l' oreig perfumat de la muntanya prodigiosa y l' cant dels auells nos portan com recorts y memorias del Cel, que entendrenxen á l' ànima mes refractaria á las dolçes emocions religiosas.

Estas ratllas las escriví desde una celdeta del històrich Monestir, oberta de bat á bat la porta balconera, entrant de plé los raigs del sol y la fresca marinada, mentres los penyals ressonan ab las amorosas estrofes del *Ave Maris Stella* que cantan los monjos y escolans, accompanyant á la Verge en professó en mitj de una alegre multitut; y cregan nostres lectors que n' hi tindriam per estona, si haguessem de buydar en lo paper las impresions fortes y suaus á la vegada que fan batre l' nostre cor de cristiá y de catalá.

Però podém resumirlas en una sola frase: en lloch millor que á Montserrat poden los catalans recordar la memorable fetxa del dia 12 de Octubre, quart Centenari del Descubriment de l' Amèrica. De Montserrat, d' una de sas devotas ermitas exí Fra Bernat Boil lo primer Apóstol y Patriarca de las Indias Occidentals. A Montserrat, donchs, catalans, á celebrar la memoria de Colom, tot cantant las glorias de María!

JAUME COLLELL, PBRE.

Monestir de Montserrat, 8 de setembre de 1892.

LO MORBO AL SIGLE XVI

(Acabament).

A mes á mes, encara va dictarse l' dia 24 d' octubre següent, aquest altre bando:

«Ara oials queus notifiquen y us fan a saber a tot-hom generalment de part del honorable en Guillem Palet balle de la vila y terme del castell de Tarrassa per la Catholica y Real Magestat, que com se sien a tots fets manaments a molts abitants de dita vila, que

dins dels terminis tanquassen u tancar fassen totes y sengles portals o finestres que tinguessen y isquesesen de dera o derrera llurs cases, als quals se son trobats alguns esser oberts y los altres star mal tancats, de tal manera que per aquells de molt fonement se podie entrar, del que se porie redundar gran dany per lo mal pestifero lo qual te opres moltes viles y lochs del present principat de Cathalunya, per tant lo dit honorable balle ab tenor de la present, publica y crida a instancia dels honorables en Antich Font, Miquel Banyeres y Johan Paroy vehedors dels portals de dita vila, diu y mane a tots y sengles e habitants de dits vila y terme, que a pena de tres lliures moneda barcelonesa dins deu dies primers vinents y complits del dia que sera la present publicada en auant comptadors, tanquen y hien tanquats, tots y sengles portals o exidas que tindran derrera llurs cases, de tal manera que per aquelles entrar ni axir nos pugue, de questa manera, co es, que aien de fer un rexat de fusta ben spessa de tal manera que lo forat de aquell no tingue mes de tres dits de ample o verdaderament aien de fer al entorn de dit portal o axida un clos de tapies de altura de dues tapiades ó mes, y sobre dites tapies aien de posar bardisses y en tal cars la porta de dita axida aie de esser molt bo y ab bona tancadura y si tals coses no faran, aien de tenir bona porta a la tal axida y aquella fer bona tancadura, y cada vespre aien de donar la clau de tal portal a la hu dels dits tres vehedors perque millor sie segur que per aquells no se mete ninguna cosa, y per tals portals o axides no puguen deixar entrar ninguna persona tant de la dita vila com fora de aquella, ni lo amo de tal casa tampoch pugue per aquella entrar si sera anat fora del terme, dementres empero que staran en dita vila puguen los amos de tals cases ells tant solament y no altres entrar per dits portals de dies tant solament, perque lo vespre tant prest com sera tocada la oracio aien de donar la clau de tal porta en ma de la hu de dits vahedors com dit es, y si lo contrari sera fet, caygue lo contrafahent en pena de X lliures moneda barcelonesa partidores en tres iguals parts la una al oficial de aquella fent la execucio y l'altre als dits vahedors y l'altre al acusador. Volent que entre aquest dits dies, si se sera trobat ningun dels auer mese roba o aculit ningun per dits portals, que tals sien cayguts en la matexa pena, confirmant ab la present totes y qualsevol crides que tant de manament seu com de altres predecessors seus sobre de asso fetes se sien, las quals ab la present no enten enderogar. Y guartsi qui guardar siha.»

Aytal crida es extreta del prenomemat llibre del batlle de Tarrassa de 1560 á 1563.

Ara citarem algunas posteriors dispescions que 's llegexen en l' altre esmentat Llibre dels Concells de la vila de 1560 á 1579.

Ab fetxa dels 10 de Novembre de 1560, hi ha una suplicació dels Consellers de Tarrassa als de Barcelona, concebuda en los següents termes:

«Molt Magnifichs y Sauis Senyors:

»A nostra noticie serie Peruengut que alguns capellans y altres personas qui stan y residexen en algunes rectories y parrochies del present terme, sens consulta nostra, de alguns dies ensa spedexen en nom llur y en nom del scriua de nostra vila et altres, certificatories de la sanitat es asi la qual Deu per la Infinida clemencia nos vulle conseruar, e perque a ells no toque examinar los qui entren y ixen en esta vila y van aqui y en altres parts si venen de lochs pestiferos y infec tesesi son domiciliats en la present vila y terme et altres sens examen algu, donen certificatories a alguns qui no sols son examinats pero encara a tals que per venir de lochs infectes, asi nol dexen entrar ni de nostra part los es donada certificatoria, com se es vist, lo que es peril de infectio per aquixa y altres uniuersitats, pro nos ha aparegut, per nostre descans, y com a zelosos y desigoso de la salut de aquixa Comunitat, fer esta pera que si a V. M. parra, no doneu credit a certificatories dels sus dits sino en aquelles sols que ab nostre segell qui es lo de la present y ab signatura de nostre scriua desus escrit, seran spedides. E preuertir los portales y guardes dels portals de aquixa ciutat, a les dites coses stiguen svellats, com asi nosaltres estam. En nostre Senyor: Las Mangnificques personnes de V. M. guarde com per ells es designat. En Tarrassa a x de Noembre MDLX.

»Senyors, Per lo que V. Mag. volrran manar aparellats, Los concellers de Tarrassa.

»Bernat Amat, Notari.

»Suscripcio: Al molt Magnific y de gran prouidencia, Los Concellers de la Ciutat de y en Barcelona.»

No's troba res mes referent á l' antedita pesta, ni en un ni en altre llibre, del mateix any 1560 ni del seguent, fins al consell ordinari de 24 de febrer de 1562, en quin se acordá lo prohibir «rentar roba alguna de homens malalts ni de morts ni de infectionats ni parteras en lo Puignouell sino en la bassa esta dauall lo Puignouell sots pena de xxxx sols.»

Després en altre consell de 21 de Agost del mateix any, donaren poder als consellers per fer tancar «los passos hont se acostumen deturarse pera guardarse de la pesta o altros passos alla hont ben vist los sera tancar, y per liurar tantes despeses y hayen de anar les squadres de la present vila.»

Mes avall, en concell ordinari de 24 de novembre seguent, autorisaren als tres consellers per poder parlar ab Mossen Jaume Honorat de Horta y de Montanyants «si voldria permutar lo camí que ara de nou se es fet per causa de guardarse de la pesta» y perque «puguen llogar un home qui ordinariament guarde al portal nou y que la gent ve de part sospitosa no entren en dita vila.»

En altre concell del 4 de Desembre, los hi donaren també facultat perque «attes que en algunes parts se moren de pesta y la present vila de present estar en gran perill per estar los portals oberts y altres passos

y perque per la mala custodia de guardar de dita vila noi fos mesa alguna influencia del dit mal pestifero, que puguen tancar los portals a ells seran ben vists y altres passos hont menester sera.»

Ademés als 18 de Juliol de 1563, resolgué lo concell ordinari de dita universitat que «attenent que moltes parts del present principat de Cathalunya, hauer pesta y mal infecte, y anantsen s'ompant, a les quals coses si nos prouehie serie cause de infectionar la present vila, de la qual cosa ne redundaria gran dany per lo dit consell, volent obuiar a les dites coses, an desliberat que set homes de la vila cap de cases y no altres, passant per staca y arreu com se seguiran les cases, tinguen de guardar los portals de la present vila, y que dos de aquells stiguin per plassa de Miquel Font de la Clastania, y los que no conexeran o no portaran certificatoria, nols dexen entrar dins la present vila sino que los desuien per altre camí fora de la vila, y los altres questiguin per los portals de la present vila y dexen entrar sino personnes coneudes o que porten certificatoria y no altrament.»

Als 8 de novembre determinaren «que attes que en la carniceria de Sanct Pere se te joch publich, y molts de la present vila y van á jugar, de hont, per venir y tractar alli molta manera de gent de la qual nos fa ningun examen per lo mal de peste vuy corre en moltes parts, y serie causa seguirse algun dany als poblets de la present uniuersitat, per ço que sie feta crida que ningun poblat de dita uniuersitat pugue ni gose anar a jugar a la dita plassa de Sant Pere, o si ho fa, nol dexen entrar en la present vila, ans be age de purgar fora la present vila x dies, y si sera trobat algun poblat entrara damagat del portaler de dita vila, incorregue en pena de xx sols.»

Mes tard, als 19 de abril del any següent de 1564 «considerant que lo morbo pestifero es en moltes parts del present principat y apar es contigio y no va sino per alli hont a parer lo van a cercar y la present vila sia molt uberta y sino se prouehie de algun saludable remey passarie gran perill de nos infectionar y contaminar per hont perque a les dites coses se prouehes que de algun saludable remey... determinaren que sien elegides personnes qui tinguen lo carrech y cuidado de dit morbo als quals sie lo poder ple y bastant y tant quant ells tenen y poder fer qualseuols crides... y posar les penes que a ells apparrá (eran 7)... los quals quiscun die tinguen de fer una aplega per los pobres qui venen al portal los quals no dexen entrar y tambe en los poblets de la vila miserables se tingue de acapatar y sotsvenirlos de llurs miseries.»

En lo mateix concell «donaren facultat que se pugue condir un Chirurgia per lo morbo si acars sera mester» y «que puguen cercar fosser si acars sera mester, y salariolos, y se vege primer si lo Consell de la Iglesia los volra pagar.»

En lo següent concell de 13 maig, acordaren per haver demanat las anteditas 7 personas anomenadas mor-

bos, que los «y ajuntassen mes gent perque ells no bastan á la dita guarda per los tants treballs hi son afegirhi altres 6 personnes.»

Se veu que anava augmentant per la terra, lo morbo, y en Tarrassa lo perill d' ésser també invadida, puix que anavan succehíntse los concells en que s' ocupaven de la pesta. Axis al concell, que en dit llibre segueix al anterior, ó que porta la fetxa del 18 dels matexos mes y any, se diu, «que considerant lo insert ses mogut en la present vila d' alguna suspectio de peste, y la gent de dita vila hauer vuydat de dita vila, y dita vila restar sola, y sens gent alguna, en tant que passaria perill de que nos saquejes dita vila, y redundaria dita vila gran dany, per hont se te necessitat per la custodia de aquella se cerquen personnes que guarden la dita vila tant de dies com de nits, y guarden los portals que ningunes personnes se recullen en ella, y posen gent forastera, y roba, y que dita vila no se infectione, per so desliberaren que sien cercades tantes personnes quantes menester seran per dita custodia y guarda y en aquellas dar lo salari que ab ells se poren comordar.»

En altre concell, del dia 26 «desliberaren que per la utilitat dels poblets de dita vila per lo morbo de la pesta es stada en la vila, sien tancats y paredats los passos» de algunas casas que donavan afora, y «manar á Joan Font que trague sa sogra de casa y los altres que y son y que dejé la casa altrament li posaran a son cost y despeses dues guardes.»

Al fi, s' veu que hi hagué algun eas, com era molt dificil que no succehís, ab tot y las grans midas presas, aytals com la dictada contra la casa den Font, á qui encara en altre concell de 14 de juliol, s' acordá intimar «que dins tres dies primers vinents y complits acabie de vuydar sa casa y altrament desistesque y cesse en lo entrar y exir de dita sa casa altrament se li proteste del paradar de la dita sa casa y altres coses de justicie fahedores.»

En prova de lo que hem sentat, so es que Tarrassa, fins en temps de pestes tan calamitosas com la de aquella època, s' ha vist sempre lliure de sos estragos, veyém que sols apareix un cas, que s' veu combatut fins inhumanitariament, tota vegada que en lo mateix concell del 14 juliol, s' hi llegeix que «desliberaren, que per lo dia de Santa Magdalena proxim y sino lo endema, o altre de conuenient, se fassie per las Iglesias *Te Deum laudamus*, y los officis ab tota la solemnitat ques pertany, regraciant a Nostre Senyor lo benefici y gracia ha feta, volernos preseruar de la pestilencia, y se fasse professo, y que passat la senmana proxima, se hage la protiga de Barcelona y altres parts y se scrigue als Conselles de Barcelona perque la gent pugue anar en ella y altres parts.»

També s' acordá «que se assalarie un portaler per guardar lo portal y que se li done un sobrestant de cada cosa.»

Així acaba lo que'n podriam dir historia de la pesta

de 1560 á 1564, per lo respectiu á Tarrassa, y que si algún interés pot haver tingut ab la transcripció de totes las disposicions y àcorts presos per combátrela, baurà sigut no mes lo de donar una ideya del modo com s'ho arreglavan en aquella època pera lliurarse de las epidemias.

A titol de curiositat, donchs, es que hem publicat aquexos datos, tenint en compte ademés, que á l' hora present ve á ésser d' actualitat aytal materia.

J. SOLER Y PALET.

LA CAMPANA DEL AVE MARÍA

PREMIADA AB UN PRIMER ACCÉSIT EN LOS JOCHS FLORALS DE 1861.

Montserrat, Abril de 1861.

De lluny, de lluny vè lo núvol,
de lluny vè la nuvolada...
Quan passa per sobre l' mar,
taca son mirall de plata;
quan s' extent sobre las selvas
l' aucellet poruch s' amaga;
quan atravessa la vall
marcida 's tronxa la planta.
¡Fugiu, donchs, fugiu, pagesos,
que la tempesta amenaça!
De lluny, de lluny vè lo núvol,
de lluny vè la nuvolada,
ne porta serpents per llamps,
en son senó lo tro guarda,
y la mort y la miseria
naxerán de sas entranyas.

Fugiu, pastorets, fugiu,
que tot lo núvol ho arrasa.
Aplegáu prompte á las pletas
las ovellas esbarriadas,
guardáu lo parell de bous
que los vostres camps 'us llauran,
y la dolça caramella
ab que, quan lo sol s' apaga,
fèu ressonar per las selvas
dolçes y tristes tonadas.
Negre color de tempesta
vestexen valls y montanyas...
Fugiu, pagesos, fugiu,
que l' uracá 'us amenaça,
y de lluny arriba l' núvol,
de lluny vè la nuvolada.

Si algún aucellet s' ovira,
arrán de la terra passa;
y jay que es malhaurat pressagi
y missalger de desgracias,
l' auzell que no 's llança al cel
batentne joyós sas alas!
Sembla que ploran las fullas
tot tremolant en sas brancas;
los tronchs dels arbres gemegan;
seca es la terra, y abrasa;

pesat es l' ayre que corre
y ardentes sas alenadas.
¿Es que vè prenyat de foch
lo núvol que negre avança?...
Un eco sentir se dexa,
una veu dolça, allunyada.
No es pas lo brugit del ayre
que llisca per entre brancas,
ni l' soroll del riu tampoch
quan se despunya en cascada,
ó quan va per entre prats
rotllant sas onas de plata.
¿De qui pot ser exa veu
que 'ns envian las montanyas?
¿Es d' una mare que plora?
¿Es d' una verge que canta?
Nó, que exa veu vespertina
es la veu de la campana,
la campana de la ermita,
de la ermita solitaria.

LA CAMPANA

Ja esquinça mon cant los vents
com una trova amorosa;
ja son tristos mos accents
com los suspirs del dolor.
Perduts entre las montanyas,
son mos echos solitaris
la veu dels cants funeralis
la veu dels himnes d' amor.
Jo sò la campana que canta y que plora,
que prega al Senyor;
que al caure la tarde, que al náixer l' aurora,
sas veus esparpilla com besos d' amor.

Besada per raigs de púrpura
que l' sol m' envia,
vestida ab llums de crepuscul
quan mor lo dia,
al caure la tarde ó al náixer l' aurora,
jo canto á tot' hora:
Ave, María!

Ahir vingué una donzella
que un donzell accompanyava.
Galant ell y hermosa ella,
de genolls davant l' altar,
com en un tronch dues rosas
duas vidas enllaçaren.
De goig mas veus palpitaren,
y d' amors fou mon cantar.
Jo ploro en l' enterro, jo canto en la festa,
ma veu es d' amor,
ja ab sol d' alegría, ja ab cel de tempesta,
que sempre á tot' hora jo prego al Senyor.
Suspesa entre cel y terra,
quan naix lo dia,
ó l'raig darrer á la serra
lo sol envia,
al caure la tarde y al náixer l' aurora,
jo canto á tot' hora:
Ave, María!

Vuy ha vingut una mare...
 ¡Pobra mare y pobra esposa!
 Un fill tingué que reposa
 prop la tomba de son pare.
 En las dos tombas plorosa
 llágrimas, flors, ha sembrat...
 Jo he gemegat ab la esposa,
 ab la mare jo he plorat.
 Ma veu es asprosa, si á foch crido y guerra
 brandant ab furor,
 y es tendra y es dolça, si als cors de la terra
 joyosa jo 'ls canto mos himnes d' amor.

Besada per raigs de púrpura
 que lo sol naxent m' envia,
 vestida ab llums de crepuscúl
 que al morir me dóna l' dia,
 al caure la tarde y al náixer l' aurora,
 jo canto á tot' hora:
Ave, Maria!

Quan lo foch un camp encén,
 la veu d' alarma sò jo:
 y quan crido á sometent,
 la veu de la patria sò:
 sobre lo breçol del nin
 sò d' esperança la veu;
 sobre la tomba del home
 sò llavors la veu de Déu.
 A tots los que naxen, á tots los que moren
 saludo fidel:
 per tots los que preguen, per tots los que ploren,
 per tots los que esperen, sò la veu del cel.

Veniu al temple á pregar
 abans que caygue lo dia,
 veniu y dexau passar
 lo núvol que Déu envia,
 que ab llamps de tempesta, ó ab raigs de l' aurora,
 jo canto á tot' hora:
Ave, Maria!

Los fidels alsan en choro
 sas fervorosas pregarias,
 y sos resos vespertins,
 que repeteix la campana,
 van pujant al cel, d' un ángel
 en las invisibles alas.
 Lo núvol negre ha passat,
 y, com iris de bonansa,
 vè, tot tremolant, un raig
 del sol que entrístit s' apaga,
 á vestir d' or y de púrpura
 la campana solitaria.

¡Oh campana de la ermita,
 la que cada tarde cantas,
 la que cada tarde elevas
 dolços himnes d' alabanza;
 recullne, donchs, mos suspirs,
 recullne, donchs, mas pregarias,
 y en lo plech d' un hermos núvol
 juntantne totas mas llágrimas,
 ofereixlas per tribut
 á la Verge sobirana;
 que la Verge n' es propicia

á la veu de la campana
 que sempre, quan naix lo dia,
 ó quan lo dia s' acaba,
Ave, Maria! li diu,
Ave, Maria! li canta.

VÍCTOR BALAGUER.

LA BURRA Y 'L PORCELL

En un recó dins l' estable, un porcell mirava pe'l
 trau de la cort á una vella somera que, ab lo morro
 baix fins á tocar la palla, suspirava.

—Pobra burreta,—se posà á dir ab veu un xich
 burleta—no ets pla gayre feliça. Te carregan d' argue-
 nells y te'n dus braus viatges, ó be, ab l' albarda á
 la esquena y l' amo á sobre, te fan anar al mercat,
 mentres jo m' estich sempre repaterrellat en la palla
 fresca. A tú 't matan á cops, y á mí 'm fan manyague-
 rias sempre y 'm diuen: «Petit! petit!» ¿Que menjas?
 Pellofas á dins, y á fora, quan t' han fermada á un
 atbre, herba seca y escardots; jo mastego farro tant
 com ne vull, mill tendre y favas senceras, may, may
 dejuno.

La burra alsá l' cap, y reposadament, respongué
 allavors al porch:

—¡Ay senyoret, vestit de seda! Tú no dejunas! Deu
 te fassa ból si 't fan dejunar algun vespre, ja sabrás lo
 que axó vol dir, un cop passada la nit...

Lo porcell no hi replicà; però rondiná:

—Pobra burretat ja repapieja!

Alguns jorns després lo dexaren dejú, y, l' endemá,
 á punta de dia, lo degollaren sense pietat.

Molt sovint cal desconfiar d' aquells que 'ns aman-
 yanagan massa.

AUGUST FOURÉS.

(Trad. de *Le Lengodoucian*).

MOVIMENT REGIONALISTA

Ha aparegut á Tolosa (França), lo primer nombre de
 un setmanari felibrench *Le Lengodoucian*, escrit en la
 bella parla mondina. Son programa se troba conden-
 sat en lo primer article titulat *Co que voulém*, del
 qual ne posám las següents ratllas en nostra orto-
 grafia:

«Sabém pla be que, al començament de sas reivin-
 dicacions no serà 'l Mitjdia gayre escoltat. N' hi haurá
 que riurán de sas pretensions, d' altres com á goços,
 ensajarán de bordar de lluny. Tot aço no 'ns fará ca-
 llar. Gota ágota, l' aygua de las fonts forada las mes
 duras rocas. Bocí per bocí, lo poble del Mitjorn que
 estima sa llibertat y sa llengua més que tot, s' unirà
 á sos felibres descentralisadors y federalistas y, alla-

vors, no serà 'l Mitjorn considerat per algú solsament per que sab cantar com las cigalas!»

«Donchs bé, que s' ho tingan per dit los parisienchs. Literaria y artísticament, caldrá que 's passen de nos altres, com sense pena nos passarém d' ells. Serà ab nostras solas forces que farém clarejar á dalt de tot lo sol de la renaxença que ara 's lleva.»

«Y no es pas tot. La llenga d' Oc—que es la besavia de la francimanya—està cançada de veures posada de costat per la seva filla, com á una pobre vella desmemoriada, estacada en sa cadira, y se sent encara ab vida per llarch temps. ¡Que dihém! Se proclama eterna!»

«Aguayteu com los felibres, los seus aymadors apassionats, l' han pentinada y vestida de nou! Aprenixà com una garrida donzella, y ara es elegant senyora. Dexáula passar á la nostra Reyna, y, genolls en terra petonejém sas mans! ¿No sabéu ahont va tan activa y tan afanyosa? Va á las Escoles del Mitjdía. Una volior d' infants la seguexen y la aclaman; tenen set d' abeurarse en sa paraula, ells que gracias al doll de sanch romana que 's cola dins sas venas, serán demà forts y valents ciutadans.»

«Educadors del jovent, tingau pietat d' aquells pobres que volen estudiar lliurement en los llibres que á bell braçat los hi porta nostra Diva. ¡Com! ¿Dintre 'ls col-legis apendrían l' anglés y l' alemany, y no sabrían pas sa llenga materna, que feu esclatar las cançons y 'ls serventesis dels Trovadors y las obras mestras de Gondouli, de Jansemi, de Roumanille, de Mistral, d' Aubanel, de Felix Gras, d' August Fourés y de tants d' altres?»

«¡Au! Felibres de Llengadoc y de Provenza, donemnos la ma y, ab la ajuda del brau poble del Mitjorn que 'ns seguirà, arranquém als francimanyys la reforma universitaria que 'ns es tan cara!»

«Quan haurém fet la conquesta de las escolas primarias, lo pervindre serà nostre.»

Desitjám molts anys de vida al nou company de causa, y li enviám la més coral abraçada de germanor.

A Sabadell tingué lloch una festa típicament catalana, lo dijous darrer, festa de la Mare de Deu de Montserrat.

Ab motiu d' inaugurar-se lo nou altar dedicat á la Patrona de Catalunya, en substitució del que tenia, en la iglesia parroquial de Sant Feliu d' aquella ciutat, la Confraria monserratina organisà solemnes funcions religioses, entre las quals hi figurava una professió en llabor de la Moreneta.

Lo Centre Català de Sabadell fou honrat per dita Confraria ab lo penó de la matxaca, prova evident de las creixents simpatías que 'l nombrós y estussiasta estol de catalanistas de Sabadell s' ha sapigut conquerir en aquella industriosa ciutat. Un dels cordons fou ofert pe 'l Centre Català al dignissim Cabo del Some-

tent d' aquell districte, qui invitá particularment á tots los individuos de tan benemerit Cos.

La intervenció del Centre Català en aquesta popular festa ha contribuit poderosament á que ella tingués color propi de la terra. En efecte, lo panegírich que, segons teníem entés, hi havia desitj per part d' algú de que 's fes en castellà, se feu en nostra estimada llengua, en profit de la sana doctrina, y 'ls vehins del carrer de Montserrat, que cada any s' esforçan en adornar aquell carrer lo dia de la festa, enguany, influits també pe 'l noble exemple que 'ls catalanistas sabadellenchs donan, han procurat que 'ls adornos recordassen que la festa commemorada es la de la exelsa Patrona de la terra catalana.

Molt be pe 'ls catalanistas sabadellenchs!

* * *

Copiám de nostre estimat colega provenzal *L' Aiòli*, corresponent al dimecres darrer:

«L' ardent apóstol de la paraula provenzal, lo R. Pare Savié, qui predicava, lo 28 d' agost, á Uzés dins la Catedral plena; qui á Avinyó deya lo mateix dia, dins la Iglesia del Carme, l' elogi de Sant Sinfuriá, está á punt de predicar ara á Marsella una novena á la Mare de Deu dels Acaptes.»

«¿Quan serà que nostres bisbes obrirán los ulls y la farán ensenyar dins los grans Seminaris, aquesta llengua de Provenza que tant agrada á nostre poble?»

Passe la pregunta als reverents Prelats del Pyrineu ençà que regexen diòcessis hont lo poble parla llengua distinta de la oficial.

* * *

A tot arreu hont se troban companys nostres de causa, donan fe de vida y ne deurian donar mes los ideals que sustentam Lo regionalisme català que avuy viu arrelat en los cors y en las inteligencias, no ha de perdre las ocasions de bona propaganda tan propiciatorias en la época en que 'ns trobám per conquerir proselitis, ja que en moltíssimas encontradas hont no s' han sentit com deurian las salvadoras veus de regeneració de la patria y hont no han hagut esment de la universal protesta que contra la política del dia y las constitucions revolucionaries dels Estats moderns axeca la nova escola política, es llevor seconda pe 'l pervenir, l' echo de nostres veus y 'l predicament de las doctrinas de la nova creuada, que tot tronant de las immoralitats d' un régime que s' es fet decretit un cop nascut, presenta ab igual armonia los interessos del poble y del individuo que 'l respecte á las llibertats políticas y socials verament cristianas.

Ab motiu de una forada que han projectat alguns socis del Centre Català de Sabadell á Sant Miquel del Fay sembla que 's tractava de donar una vetllada de propaganda á Sant Feliu de Codinas á iniciativa dels catalanistas d' aquesta última població. Es possible

que al entrar en prempsa l' present nombre la vellada s' haja realisat.

Aquesta agradable nova que ns ha inspirat las anteriors consideracions que no poden referirse á una vila com la de Sant Feliu per que en ella s' hi acoblán nombrosíssims los partidaris del regionalisme, la posám com à exemple benemerit del Centre Català de Sabadell que no content ab la constant propaganda sostinguda en la sua comarca, la fa extensiva á tot arreu hont pot arriuar la seva acció saludable y vigorosa.

Ne fem, donchs, trasllat á las moltas agrupacions que ab lo títol de catalanistas ó sense ell, comptan gracias á Deu en tot Catalunya nostras ideas.

Havém rebut y agrahím de tot cor á la Junta organisadora de las festas del Centenari celebradoras á Canet de Mar, lo programa, en catalá, de las mateixas, una hermosa alocució catalana que l' acompaña y la carta particular de D. Marian Serra, vocal de la mentada Junta, que ns convida galantment á concórrer á ditas solemnitats. Aquell document y las firmas que l' sotscriuen, son per si sols una acabada garantia del carácter que han de revestir las festas de Canet, ahont s' armonisan, sens confondres, los mes grans amors del home sobre la terra: l' amor á Deu y á la patria; en ella s' hi veu la experta ma dels catalanistas de la població, que donan ab sos actes l' exemple meritissim d' anyorar ensembs la rehabilitació dels dos sentiments que vinculan lo passat gloriósissim de la nacionalitat catalana.

Llegescan nostres lectors lo següent fragment, que sintetisa las aspiracions que duhen á la celebració de las festas los canetenechs, llegescarlo que dona gust de passarhi 'ls ulls:

«Al pretendre formular un programa, un sol pensament nos dominá, y fou l' associar lo sentiment patri ab lo recort de las tradicions religiosas que tant enaltieren á tots los fills d' aquesta hermosa costa catalana, tradicions que venen emmotlladas en la magnificència de nostre Santuari de la Verge de la Misericordia, dintre l' qual hem creut convenient l' agruparnos en dia tan solemne ja que baix sa benéfica sombra realisen nostres antepassats sas grans empresas y á Ella pregaren sempre lo mateix en sos días d' alegria que en los de tristesa é inquietut.»

Los periódichs provenzals donan compte de la Festa felibrencia que com á tornaboda de la gran festa anyal del Mitjdia, han celebrat enguany los felibres llenguadocians á Uzés, la setmana passada.

Sentim de veras no poder reproduuir la brillant descripció que en l' *Aïoli* 'n fa M. Marius André, per saltarnos espay. Aquella Festa demostra com va arrelant en lo cor del poble llenguadociá la idea de la rei-

vindicació de la llengua y de la manera d' ésser peculiar de la pátria nadiva.

Pot dirse que eran tres los acontexements dominants dels festeigs d' Uzés, á saber, la posa d' una lápida commemorativa en la casa hont nasqué lo pintor Sigalou, lo sermon en provenzal del fervent apóstol de la doctrina católica y de la idea regional, lo R. P. Savié, y 'ls Jochs Florals y Cort d' amor ab son dinar fraternal, sos brindis y Cant de la Copa, per En Frederich Mistral, acompañat en chor per uns cent cinquanta comensals.

Las festas felibrencias van prenen color polítich y social; lo poble comença á pendrehi part endevinant ja, al través del aspecte artístich que las accompanya, la trascendencia que enclou pera'l pervenir de las nacionalitats del Mitjdia.

Las festas religiosas que son, per dirho axis, la preparació y coronament de las festas artísticas, servexen pera afirmar una vegada mes l' amor á la pátria petita: se predica en la llengua que l' poble entén y parla; y entre 'ls brindis que sintetisan las aspiracions felibrencias, entre mitj de las formas yagás y esfumadas de la Cançó y de la Oda á la pátria, s' hi destaca la nota realista, plena de color y de vida, de la aspiració popular ben concreta y determinada.

Lo jovent felibrench aprofita totes las ocasions pera afirmar son programa polítich-social, y en lo dinar de Uzés, aquesta nota entusiasta exí dels llabis del jove felibre M. Alcides Blavet, qui brindá per la unió de tots los pobles, però la unió lliure y espontànea, per medi de la federació.

¡Que es diferenta la llibertat revolucionaria de la que es conseqüencia de la doctrina regionalista!

Lo *Foment Catalanista* (Lladó, 6, 4.er), celebrará avuy á las nou del vespre, una solemne sessió necrològica, dedicada á rememorar lo dia 11 de Setembre de 1714, y á enaltir la memoria de tots los martres de las llibertats catalanas.

CORREU NACIONAL

L' acontexement de la setmana es lo meeting republicà celebrat á San Sebastian. Axó sol ja ho diu tot respecte de la pobresa d' acontexements polítichs de la setmana passada.

Per que, no cal fernes ilusions; los republicans, en las provincias bascas, gayre be son tan clars com los campanars en las vinyas. Més, no; la importància del meeting no ha sigut ni per lo nombrós, ni per lo trascendental: ha estat pluja curta y poca sobre terra seca. No hi havia de que omplir los diaris y aquests s' han aprofitat de lo poch ó molt que aquella reunio 'ls oferia.

Los preparatius de la reunió republicana ja donaren tema á comentaris per part de la premsa política. A la reunió no hi foren convocats, ni 'ls possibilistes de En Castellar, ni 'ls federals d' En Pi.

Naturalment que 'ls possibilistes han trobat la cosa poch correcta; però si 'ls republicans escassejan á Basconia, donada la manera d' ésser y de pensar d' aquella noble regió, no cal dir si hi abundarán los castelarins, aquells entusiastas de «molta infantería y molta caballería.» No obstant, es inexplicable que no hi hajan sigut convidats los federals, que cap y á la fi, prescindint de sas teorías radicals y revolucionarias, sembla que s' acostan á la doctrina regionalista, en quant afirman la autonomía de las regions.

Los republicans de Madrid fan córrer que en lo meeting sols s' hi presentaren los zorrillistas y 'ls salmeronians, las duas fraccions que en nom de la unió republicana entraren en tractes ab los carlins y conservadors en las próximas eleccions pera fer la guerra als sagastins y als republicans coaligats sota la bandera lliberal.

La reunió no ha tingut la importancia què se li ha donat, ni baix lo punt de vista del propòsit de sos organisadors, ni baix lo de la trascendencia política en general. No hi eran los federals, però sembla que no hi feren falta, en quant tots los oradors que hi prengueren part procuraren accentuar la nota autonomista, á pesar de que las duas fraccions republicanas á que pertanyen no's distinguen per son afecte á las llibertats regionals. Però se tractava de fer propaganda, y l' públic fou lo principal factor dels discursos que 's pronunciaren. Duas notas no obstan s' escaparen fora del programa. Y las donaren los Srs. Muro y Salmerón.

Lo Sr. Muro prometé que la República establiria una organisió regional, *sens perjudici dels interessos generals*. Axó vol dir que 'ls zorrillistas desitjan un estat de cosas polítich y administratiu, si fa ó no fa, com l' actual.

Però l' Sr. Salmerón, com á bon dexible de la escola revolucionaria y partidari de la igualtat política y social, dígué que las institucions tradicionals de las provincias bascas no deuen subsistir com á privilegi exclusiu de la Basconia, sinó que s' han d' establir en todas las regions d' Espanya. Es mica mes mica menys, lo que diuen los polítichs actuals de tot lo que pertany á Castella: l' idioma, las institucions familiars, las costums de Castella han d' ésser l' idioma, las institucions y las costums de tota Espanya. Ab aquest sistema d' En Salmerón, si pogués ésser aplicable, no hi guanyaría cap de las demés regions d' Espanya y en cambi la regió basca hi perdria tota simpatia y afecte.

Finalment lo meeting de San Sebastian ha sigut comentat pe 'ls diaris, en quant se refereix á las alusions mes ó menys directas, dirigidas á la Monarquía y á las personas que avuy la representan. Alguns diuen que

's dirigiren paraules inconvenients al Rey y á la Reyna Regent, que l' delegat de l' autoritat deixà passar sense correctiu; mes axó no resulta provat, y encara que ho resultás no tindrà gran importancia; lo inconvenient aquí, tant per la Monarquia com pe 'ls Monarcas, es que puga dirse ab verosimilitut que 'ls oradors del meeting van junts ab lo govern y 'ls regionalistas de Basconia en las eleccions de diputats provincials, per que l' sol fet d' anar de companya, ja posa en mala situació al partit conservador, per alló que llegiam en la escola en lo llibre dels *Aforismes catalans*:

Companyia per honor,
ab igual sinó ab major.

JORDI.

EXTRANJER

Tothom parla del cólera; en los payssos infestats, especialment en França, se'n parla pera disminuir sa importancia, tota vegada que 's tem la paralisió consegüent del comers, gracies á las precaucions, acordonaments y quarentenas, y en las nacions ahont no ha arribat lo flagell se'n parla per la por natural de que 'ls hi arriba la tanda.

Fins ara las nacions d' Europa que han sofert més d' aquesta malaltia, son Russia, França y Alemania.

No obstant y las malas circumstancias en que coloca als pobles europeus la esmentada plaga, las festas y viatges regis s' han fet y 's fan com si tal cosa; es precisa que 'ls als personatges demostren coratge pera que 'n tingen los petits.

A França s' ha celebrat la festa commemorativa de la unió de la Saboya á la nació francesa, inaugurant un monument consistent en una saboyana abraçada á la bandera tricolor, á qual festa assistí l' President de la República.

A Italia festejan la memoria de Colom á Génova, ab assistencia del Rey, al qual han anat á saludar nombrosos vaxells de guerra de distintas nacions.

Aquestas festas ben segur que no divertexen als soberans en qual obsequi 's celebren. La temporada de estiu, mentres estan lancadas las Corts ó Parlaments, exigeix certas espansions per part del poble: al hivern se diverteix l' Estat oficial; rahó es de que l' Estat contribuyent se diverteasca un xich al estiu.

Los diaris francesos comentan y explican lo gran projecte que constituirá la novetat de la Exposició de París de 1900: un telescop de gran potència que posarà la lluna á un metro del nas del home! Es tota una novetat, pressupostada en dos milions y mitx de franchs.

Los sabis astrònoms han fet càlculs sobre 'ls detalls ó pecas d' aquesta gran ullera, y teòricament los comptes surten; però la pràctica tal vegada diga altra cosa.

De totas maneras hem de celebrar que 'ls esforços

de la nació vinhina vajan per aquest cantó; lo fet de preparar una Exposició pera d' aquí vuyt anys es un síntoma pacífich, y n' es un altre l' projecte de canó que 'ns ha d' acostar á nostre satélit.

Un aplauso, donchs, als francesos, encara que al cap de vall se quede la Europa á la lluna de Valencia, per no haver respot la realitat als càlculs dels sabis parisenchs.

REQUESENS.

DIETARI DEL PRINCIPAT

Pochs son los catalans, que al arrivar la diada de la Moreneta de nostras montanyas, de la Verge de Montserrat, no s' senten lo cor trasportat á la santa montanya pera entonar un himne d' amor á la que es nostra mes carinyosa Mare. Hont hi haja un catalá, allí podrém dir que hi ha un cor que celebra ab ver amor filial la festa de nostra Madona de Montserrat. Solemníssimas han estat enguany las funcions religiosas que ab tal motiu s' han dut á terme en lo Monastir de Montserrat; en elles ha oficiat de pontifical nostre Excm. Prelat, veystente ditas funcions sumament correigudas.

També en nostra ciutat s' han celebrat ab tota pompa l's actes religiosos de dita festa, especialment á la Seu, San Just, Santa Maria del Mar y á Sant Agustí, hont s' han aplegat los barcelonins pera demostrar, una vegada mes, l' intens amor que nostre poble sent per la Perla de Catalunya.

Després d' uns dos mesos d' actius treballs y sots la direcció del intelligent arquitecte, D. Francesch de P. Villar, han sigut termenadas las obras de restauració del antich temple-colegiata de Santa Ana, que es, verdaderament, la única joya d' art en son género, que tenim en nostra ciutat, y que be mereixia, per lo tant, se la tornás á son primitiu estat artístich.

En aquest periodo de temps s' ha repicat la bóveda y parets de la nau central trayent la mampara y baraneta de la vella orga y tornant á reconstruir lo gros tros de mur que, en temps desavingut ab l' art arquitectónich, s' aprimá perjudicant notablement la solidés, fent que s' resentís una part de la bóveda de damunt lo chor, la qual ha sigut desmontada y reconstruïda degudament, reposanthi lo finestral que abans de l' orga hi havia. També s' han repicat bóvedas y parets de las naus laterals y l's arranachs del cimbori octogonal qual terminació queda per mes endavant. S' ha tret la fatxada xurriqueresc de guix de la capella del Sagratament, armonisantla ab la capella dels Perdons, las tronas y l's banchs.

Felicitám al Sr. Rector de la parroquia lo ilustríssim y zelós Dr. Gatell, á qual iniciativa y ac-

tivitat deuen sos feligresos la realisació de tan hermosas obras.

Un literat d' aquesta ciutat ha tradublit al italià la tragedia «Mar y Cel» del mestre Guimerá que segons se diu, serà representada en lo teatre Eldorado per la companyía Novelli.

Prencent per guia unas antigas apuntacions del arxiver Fr. Roch de Olzinellas relatives á certa inquisició que aquest practicà per encàrrec del entés antiquari, l' inoblidable canonge Ripoll, l' Excm. é Ilm. Sr. Bisbe de Vich durant sa breu estancia á Ribas al fer restaurar la ermita de Sant Pere d' Huyra construïda en la época de Carlemany y novament consagrada per Sant Bernat Calvó, ha descobert en ella una caxeta de reliquias, una creu petita, y dos pergamens del any 1275, troballas que han sigut dutas al Museu episcopal de aquella ciutat.

Han sigut descoberts en la part d' Anglosé, en lo Pyrineu, unas minas d' pedra marmol de vari colors, haventse constituit una societat de capitalistas catalans al objecte d' explotarlas,

La Academia de Higiene de Catalunya, davant la gravetat de noticias que s' reben diariament del extranjer respecte al cólera, ha publicat impresas unas instruccions en las quals se donan concells pera evitar, cas que vinga, la propagació de dita malaltia.

Varis vehins del carrer de Sant Llorens de Mataró han proposat al Ajuntament d' aquella ciutat, la construcció d' una columna de 200 palms d' algada, que dedicarián al insigne descubridor de las Américas.

Lo dia 6 d' aquest mes fou inaugurada á Mahó (Mallorca) la lluminaria elèctrica, essent un verdader motiu d' entusiasme per aquella ciutat mallorquina dita millora deguda á eminentes patricis.

Los voluntaris catalans que feren la guerra de Cuba, y quals serveys tan malament han agrabit los governs espanyols, volen també pendre part en las festas de Colom, y á tal objecte han visitat á la comissió gestora y al President de la Diputació.

Diu nostre colega «Lo Catalanista» de Sabadell:

«Lo divendres de l' altra setmana, al matí, morí en aquesta ciutat y en lo col·legi de las Mares Escolapias, á una etat molt avançada, Mare Francisca, Generala de dita comunitat. La virtuosa finada á mes d' ésser una de las fundadoras de la institució, fou també la

que fundá 'l col·legi en aquesta ciutat. Deu l' haurá acullida en sa gloria.»

En la present setmana ha mort, també à Sabadell, D. Pau Turull y Comadrán, diputat á Corts pel districte. Era home conegudíssim y un dels més acaudalats de Catalunya. Deu l' hage perdonat.

Coincidint enguany la festa de la mare de Deu de la Mercé patrona d' aquest bisbat, ab lo dissapte de las Témporas del present mes, dia de dejuni pera tots los fiels, lo Sr. Bisbe, Dr. Catalá, ha lograt de Sa Santetat, lo Papa Lleó XIII, lo trasllat de dit dejuni al dimars anterior, dia 20 del corrent.

Segons telegramas, veyém que la comissió de nostre Ajuntament que aná á Génova pera assistir, en aquella ciutat, á las festas que s' celebran pera commemorar lo quart centenari del descubriment de Amèrica, ha sigut galanament obsequiada per las autoritats y varias comissions d' aquella ciutat. Un piquet de guardas cívicas formava en la estació á la arrivada de la comissió barcelonina, fentli los honors de rúbrica.

Aquesta setmana han anat á Tremp pera organizar los últims treballs d' aquella Exposició, de que diferents voltas hem parlat, los Srs. Tobella y Guillen García, á quins reberen la Junta de la Associació Agrícola y l' Comité auxiliar de la Exposició juntament ab una nombrosa gentada que tingué coneixement de son viatje. Dits senyors sembla que quedaren molt complaguts dels treballs portats á terme fins ara y que fan augurar, en vista del gran nombre de instalacions que hi haurá, la importància de un acte que tants beneficis pot reportar al pays y que ha sigut secundat per tots los pobles de la comarca celebradora. Al propi temps que s' realisan los últims treballs ha vist la llum pública lo programa dels festeigs que han de ferse pera galejar la Exposició.

Nostres colegas d' Olot «El Eco de la Montaña» y «L' Olotí», han publicat aquesta setmana número extraordinari ab motiu d' ésser la diada de la Verge de la Altura. En «L' Olotí» hi ha estampada á mes d' una bonica portada tirada á dues tintas, una curiosa relació de las festas que en honor de sa excelsa patrona s' feren en aquella vila l' any 1414, y que sentím no tenir espai sobre per donarla á conéixer á nostres llegidors.

Lo Sr. Rodoreda ha presentat á la Comissió gestora de las festas del Centenari de Colom lo reglament pera los concursos de bandas militars y civils, societats corals, orquestas ó coplas ampurdanesas y solistas, lo

qual fou aprovat per la comissió. Segons lo reglament aprovat, se fixá com á plaço d' inscripció pera societats corals y coplas ampurdanesas, fins al dia 16 del corrent, y pera las bandas militars y civils, fins al 23. S' oferen premis en metàlich pera 'ls concursos de execució y d' honor, coronas, medallas diplomas pera 'ls de lectura á vista. S' ha dividit en diferents seccions cada un dels concursos á fi de que las corporacions que s' inscrigan lluyten ab las de força artística aproximada, evitant axis una sensible repetició de lo ocorregut á Barcelona y fora d' ella en casos semblants.

Donám aquestas lleugeras notas per la conveniencia que puga reportar son coneixement á las societats musicals catalanas que podrán recullirne mes minuciosos datos en los reglaments, circulars y fullas de inscripció que ara van á imprimir y circularse.

Nos escriuen d' Olot que s' veu sumament afavorida la Exposició de Bellas Arts. Encara no fa una setmana que s' ha obert al públich, y ja son molts los quadros y demés objectes que portan lo rétol VENUT, lo qual es una bella prova de l' acceptació que mereix dita Exposició.

La Diputació provincial ha publicat una fulla, en la que s' conteneix los «Preceptes higiènichs y midas preventivas contra'l cólera» aprovats per la Junta provincial de Sanitat en 18 de juliol últim.

En lo Santuari de Montserrat abiat se restaurarà l' presbiteri armonisantlo ab lo restaurat Camaril. La gran rexa que divideix lo creuer, desapareixerá, pera donar lloc á la construcció de dues tronas monumentals. Aquestas obras se farán aquest hivern.

Veyent que lo sobrant de lo recaudat en la Exposició de Bellas Arts, celebrada per la població de Sitges, durant sa festa major, ha sigut molt mesquí, descomptats los gastos d' instalació, los artistas expositors tinguieren la bona idea de donar un concert en dit saló, quals productes, juntats ab lo poch sobrant de lo recaudat en dita Exposició, serán destinat al hospital de aquella vila.

Escriuen de Tarragona que s' está preparant habilitació en aquell palau Arquebisbal pera hostatjar als Srs. Bisbes de la província eclesiàstica de Catalunya que, baix la presidència del Prelat d' aquella Iglesia Primada han de celebrar las conferencias episcopals manadas per Sa Santetat lo Papa Lleó XIII.

La comissió d' enginyers del Arsenal civil de nostra ciutat, que aná á Tortosa pera estudiar la construcció d' un pont provisional sobre l' Ebro en substitució del

cremat, s' ha desdit de son propòsit per haver observat que 'ls murs, en que s' assentá l' antich pont, no serian prou consistentes pera sostenir lo pes del que 's projectava, que fora d' un sol tram y d' una extensió de 110 metres.

Per reyal orde del 23 d' agost últim s' han concedit mil pessetas á quicun dels districtes de Torregrossa y Soses, indemnisiació dels perjudicis suferts per sos respectius veïns, ab motiu de las pedregades que han cayut aquest istiu en dits termes municipals.

De nostre company de Vilafranca *Las Cuatre Barras*:

«L' acte de la distribució de premis á la virtut, mérit, constància y treball que anyalment celebra l' últim dia de la festa major, lo «Centre Agrícola del Pànadés», resultà com sempre concorregut y brillantissim. Lo Dr. Torras y Bages president del Jurat, pronuncià un discurs que per lo sà de las doctrinas exposadas y la profunditat ab que foren tractadas portava ben be la seva marca.»

Lo comandant de la guardia municipal de Sant Andreu de Palomar, que segons diguerem, s' havia fet fonedí d' aquella població, se presentà ell mateix al inspector de vigilancia D. Joan Ibanye, pera que 'l posás á disposició del jutjat que 'l reclamava.

LLIBRES REBUTS

Vocabulario de catalanismos, compost y ordenat per don Miquel Marcet y Carbonell.—Barcelona.—Tipografía de F. Altés. 1892.

Forma un elegant volum de VIII—376 planas de 15 per 10, enquadernat en tela.

Aquesta obra, qual títol resulta un xich amfibològich, es utilissima pera 'ls que 's dedican á escriure en castellà essent catalans; però 's recomana principalment á las familias catalanas que han adoptat lo vici de parlar en castellà, vici lleig ja de si mateix, y que ho resulta molt mes quan no se 'n sab prou.

L' autor defineix lo que ell ne diu *Catalanismos* en la plana 53, hont diu: «*Catalanada*.—En castellano será **CATALANISMO**.»

Definit axís lo catalanisme, res te que veure ab lo moviment polítich y social que porta aquest nom; per mes que trobám un bon xich capritxosa la substitució que l' autor imposa, entesos sobre aquest particular, no tenim inconvenient en que s' anomene en castellà de la manera que 's vulla la paraula ó frase impropia, ó no admesa per la R. A., autoritat que 'ls castellans deuen acceptar.

Aquesta edició del vocabulari que 'ns ocupa, es notablement millorada, però no tant que puga dirse immillorable. Lo defecte de la primera edició, que tenim

á la vista, era l' exagerat zel demostrat per l' autor en trobar catalanadas á tort y á dret, y l' enriquir sa collecció de disbarats ab paraules y frases que, ho confessam, no hem sentit mai de la nostra vida, y axó que, n' hem sentit de feréstegas en boca dels aymadors de la parla castellana á Catalunya.

Donchs en aquesta segona edició lo doble defecte subsisteix y subsisteix en gayre be totas las planas del llibre, de tal manara, que 'ns faríam interminables si volguesssem fer esment de las caygudas de aquesta mena en que ha incorregut lo Sr. Marcet.

Una mostra no mes d' aquest fanatisme ó zel exagerat del autor: estableix que en castellà no 's diu *agua viva* ni *pluma de agua*, sinó *agua de pie* y *una paja*, afegint: «usen de tal modisme y de tal mesura los catalans al parlar ab casteilans; tota vegada que, pera parlar ab sos compatriotas, l' ús y la R. Academia permeten lo modisme *agua viva* y regonexen la mesura *una pluma*.»

Resulta que 'ls catalans devém á la *hidalgua* de la R. Academia de Madrid, lo poder parlar entre nos altres com Deu 'ns mana, ó sia en català. Axó segons lo Sr. Marcet; per que consultant lo Diccionari de la Academia castellana, no hi ha tal aca ni tal barraca, perque *agua viva* es «la que mana y corre naturalmente,» y *una pluma de agua* es «la unidad de la medida que sirve para medir y aforar las aguas, y cuya equivalencia varia mucho según los países.»

Com se veu, no hi ha cap precepte que dispose que sols pugám parlar d' aygua viva y de plomas d' aygua, los catalans ab catalans. Veritat es que á la R. A. se li hauria pogut dir, de disposar lo que diu lo Sr. Marcet, que 's cuydás d' ella y dels seus, que prou feyna hi té.

Disbarats de traducció literal del català 'n posa 'l Sr. Marcet d' aquesta magnitud: *Vender á la pequeña* per vendre á la menuda; *coger el gato* per emborratxarse; *como ahora llueven higas*, *charlar mas que diez y seis*, *dar á ama de cría* per treure del davant; á *entrada de oscuro*, *envestir de seco en seco*, etc.

No parlarém de certas paraules que son errors vulgars en que solen incorrèr tots los vulgos d' Espanya; per exemple *extratagético* per *extratégico*, no es cap catalanisme, ni catalanada, sinó una burrada per l' estil de la que cometía una minyona natural d' Avila que deya *manetísimo* per *magnetismo*. Y d' aquestas n' està ple 'l llibre.

Per lo demés lo Sr. Marcet es digne d' aplaudiment per son treball, que ve á provar una vegada mes, ab tota evidència, que la llengua catalana es ben diferente de la castellana, no sols en lo vocabulari, sinó en la construcció de las frases, lo qual demostra que Catalunya y Castella tenen una manera peculiar y propria de concebir las ideas. Las llenguas son distintas per que son distintas també las nacionalitats que las parlan.—S. F.